

ԲԱՅՅՐԵՆԻՔ

15
Փարս

ՕՐԱՆԵՐԹ

15
Փարս

Հայրենիք ամեն օր կը նրաստարակուի, ամբողջ գինն է Պոլսոյ և Գաւառացի ամար 7 արծաթ մեծիկ կանխիկ: Գաւառացի քաղաքացիներն ծախքը մեր վրայ է: Վեցամեայ և եռամեայ բաժանորդք ալ կը ներգրանդուին:

Հարգու վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք եղողի առիցէր-իմբ-ի իրիկ փայտ խան Թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր եւ չը տար: Ծանուցման առից մէկ անգամի համար 3 դրոշ է: Եւսի տա- գամի համար ստեղծարարին կը յայտ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Հետեւեալ նամակը անկողնակալութեամբ կը հրատարակենք հանդերձ դիտողութեամբ:

1883 ինտրվար 26 Մուշ

... Խմբագիր Հայրենիք ազգագուտ լրագրոյ:

Այս երրորդ անգամն է որ լուրեր կը հաղորդուէրեմ պատուական լրագրոյ: Բայց շատ տխուր: Կը ցանկամ հայրեն- եպոս վրայ բերկրաւթ տեղեկութիւն գրել: Բայց երբ կը տեսնեմ որ հայրե- նիք տխուր պատկեր մը կը ներկայացնէ ինձ, իրաց տխուր գոյներով, կոտորու- ուիմ ես ևս տխուր գրել:

Սուրբ Կարապետի վանուց գահակալ երջանկալիշատակ Մամբրէ եպիսկոպոսը, դեռ իւր չիրքին մէջ յաւիտեանական հան- դիստը չառած, դեռ իւր մահկանացուն նոր կնքած, վանուց գահը ձեռք չէր քաշէր եկեղեցական մը կեղծ: Վասպուրական նահանգէն: Բանի մը մարդամեքենայներ իրր գործիք ձեռք կռնու, որք չեն իօկ Մշեցի, և անոնցմով մարդօրոք դուրսեան կեղծ իւր նպատակին հասնե- լու համար:

Այս եկեղեցականը՝ Ակնայ այգմեան Առաջնորդ Գեր: Հայր Գարեգին Սրուանձ- տեանցն է: որ Ս. Կարապետի վանուց գա- հակալութեան յօտերով կերտող գիշերնի բուն, և յայդ բողձանքը նոր չէ, հինօր- եայ իղձեր են: Իւր վարձկալ անձանց միջոցաւ հանրագրութիւն պատցնել կու- տայ ի մէջ ժողովրդեան, որք ամեն ջանք ու աշխատութիւն չեն խնայեր դա- նադան խօսքմամբ և կեղծ հանրաւը խնդրոյն անգիտակ ժողովրդեան կնքել- տալ այդ հանրագրութիւնը: որ՝ որպէս թէ կառավարութեան պիտի տրուի ի գեղ և ի դարման ժողովրդական ցաւաց:

Ակնայ նման երեւելի քաղաքի մը ա- ռաջնորդութիւն ներկը գալ Հայր Սըր- ուանձտեանցին, Ս. Կարապետի գահը կերտողէ, եւ արդեօք ինչու համար պատմեմագին ընթերցողաց:

Հայր Սրուանձտեանցը՝ երբ կը մտածէ ուրբ Կարապետի վանուց, օղկեղէն և արծաթեղէն խաչերը և այլն, անթնէր, երբ կը մտածէ եկամուտները և հմիով բանիւ, երբ կը մտածէ օրին ու մոծունը, խօրտիկն ու աղբիւրներու ռաւնորակ ջուրը, որոց համը իւր քառամեայ փո-

խանորդութեան օրով արդէն առած է: Բնական է որ ուրբ Կարապետի վանա- հայրութիւնը երազէ, եթէ ազգ. վար- չութիւն իւր կամաց թողու:

Կը հարցնեմք Գեր: Հայր Սրուանձ- տեանցին: Իւր քառամեայ փոխանոր- դութեան պաշտօնավարութիւնը ինչ ար- դիւնը ունեցաւ սուրբ Կարապետի վա- նուց, մանաւանդ այնպիսի միջոցի մը՝ որ եկամուտները հեղեղանման կը վազէին Ս. Կարապետ, և Ամեն. Խորիմեան. աղ- դասէր Հայրիկի նման հզօր Պատրիար- քի մը պաշտպանութիւն կը վայելէր: ո- լոյ միջոցաւ վանքը բարեկարգելու ա- մէն տեսակ գիւրութիւն կրնար ունենալ, եթէ միտքը վանուց շինութիւն: և բա- րեկարգութիւն լինէր:

Հայ Գարեգինի փոխանորդութեանէն առաջ՝ և թէ յեւ, դպրոցի տղայոց թիւը 40էն նուազ չէր: Իւր օրով թիւը 20-ի հասաւ: Եւ Առաւուտ իմ ինչ դըպ- րոցական վիճակի խեղճութիւն: ...

Խղճիւ կրնեմ ար Հայր Սրուանձտեան- ցը իւր քառամեայ փոխանորդութիւնը յօգուտ վանուց չգործածեց և օչերէք: Իւր նպատակը միտքան վարդապետները կուսակցութեան բաժնէն էր, որպէս զի փոխանորդութեան մէջ յարաուու- թիւն ունենայ:

Չը մօռնանք ասել որ Հայր Գարեգին մի լուսութիւն ալ ունէր: Կը սիրէր միշտ քրիւտ Երեւելիներու հետ բարեկամական ռաւնութիւն ունենալ: Իւր ամենաերեւե- լի բարեկամը «Ճիպրանի» ըսուած «Ա- չիրաթին վերաբերող իրրահիմ (Իպոյ)» աղան էր: որ շատ մը Հայոց անաւրու- թեան և դժբաղդութեան պատճառ ե- ղած էր և է: Ազնիւ ընթերցող, չպիտի զարմանա որ Հայր Սրուանձտեանցը՝ այս Իւրաթի հետ իննակեան աղբերց վրայ նստած կուրախանար և խօրտիկ անուշ կընէր միշտ:

Եւ չէի ուզեր Հայր Գարեգինը գրչիօ նիւթը ընել, եթէ ականատեօ չըլլայի այն վարդապետական մեքենայութեանց, որ այժմէն ոկուել ժողովրդեան վրայ մեծ ապաւորութիւն գործած են, և պատճառ եղած այն նորանոր խաւով- թեանց, որուն վանահայրական անուն կուտամք: Արդէն Մշոյ ժողովուրդը ա- ռաջնորդական տեսակետով պառակտեալ է առանց հասնելու մի օրինաւոր խնդ- րոյ լուծման ի շնորհ Գեր: Այնքան հե-

նին: Պէ՛տք է ուրեմն հարուածեալ և տառապեալ ժողովուրդ մը՝ վանահայ- րական խնդրով դարձեալ դադեցնել և միմեանց վրայ յորուցանել առ այն վարձկալ անձանց միջոցաւ, որք Գեր: Սրուանձտեանցի օրով մասն և բաժին ունեցած են վանուց եկամուտներու մէջ:

Ուստի կաղաչեմ խանորհարար Ազգ. Կեդր. վարչութեանէն յանուն մեր վշա- չարչար ժողովրդեան, որ հաճի զգուշա- ցնել Գեր: Հայր Սրուանձտեանցը իւր ար- ձեանարկութեան և նպատակէն, թող չգրգռէ՝ ժողովուրդը իւր վարձկալ ան- ձանց միջոցաւ հակառահմանդրական ձեանարկութեանց հետեւի, որ պատիւ չբերեր իրեն պէս եկեղեցականի, և առ- օչինչ համարել այն կեղծ հանրագրու- թիւններ և հեռագիրներ, որք հասած են Պատրիարքարան: Մէք ամենհայք Սահմանադրութիւն ունինք ուղղեցոյց, և նովաւ կը պարծինք: պէ՛տք է ուրեմն Ս. Կարապետի պէս հաշակաւոր վանք մը ժողովրդական ազդեցութեան տակ պա- հել ինչպէս Գարեգին վարդապետի նպա- տակն է, և Սահմանադրութիւնը իրր խաղալիք կը կարծէ:

Թէ Ս. Կարապետի վանուց Պատ. Մի- տառնութիւնը, և թէ վանուց թեմական ժողովուրդը մեծապէս յուզեալ են հայր Գարեգինի ձեանարկութեանց համար, և օրերս մեծ փութալանութիւն կերեի ժո- ղովրդեան մէջ մի հանրագրութեամբ դիմել Պատրիարքարանի, խնդրելով որ հայր Գարեգինը զգուշացնէ զառ վա- նահայրական ընտրելեաց ցանկի մէջ իօկ չաւնուի:

Խմբագիր Տէր, դուք որ միշտ պաշտ- պան հանդիսացած էք Ս. Կարապետի ի- րաւանց, հաճեցէ՛ք նաև հիւրընկալել մեր այն յօդուածը պատուական թեր- թերէդ միոյն մէջ, և յանուն իրաւանց օրոյ Կարապետի վանուց հրատարակել: Այդ առթիւ իօկ կը նուիրէ Ձեզ իւր անկեղծ սէրն ու յարգանքը

Չերդ
Պերճ Զարմայր

Նամակագրին վերոյիշեալ տողերը չա- փաղանցութիւն կրնամք համարիլ: Մշոյ ժողովրդեան մէկ մասը Գեր: Սրուանձ- տեանի Ս. Կարապետի վանուց վանահայր Կարգուելուն փափաքող կրնայ ըլլալ: օակայն չեմք կրնար հաւատալ որ Գեր:

Սրբաւանձաւանց վանահայրութեան պաշտօնը ձեռք ձգելու համար մեքենայութիւններ խորհիւ և վարձեալ անձանց միջոցաւ գործադրութեան ելնէ։

Գեր. Սրբաւանձաւանց գիտուն և բանգէտ եկեղեցական մ'է. Բաղէշի մէջ բաւական ժամանակ Առաջնորդական փոխանորդի պաշտօն վարելը և այս խառնակաւ գաւառը խաղաղելը ինչպէս նաև Ակնայ ժողովրդեան առաջ մեծ համարում ստացած ըլլալը բաւական մեծ ապացոյց մ'է թէ Գեր. Սրբաւանձաւանց իւր եկեղեցին ու Ազգը սիրող և նորա բարօրութեան աշխատող մի անձ է։ Հետեւեալը չեմք կրնար հաւատալ որ Ս. Կարապետի վանահայրութիւնը ձեռք ձգելու համար ցած միջոցներու դիմած ըլլայ, մանաւանդ քանի որ ինքը Ս. Կարապետի միտքանութեանն է։

Փափաքելի է որ Մշոյ ազգայինք առաջնորդական և վանահայրական խնդիրներով վերադառնալ երկպառակութեան պատճառ չը լինին, այլ իրենց գաւառին բարեկարգութեան և յառաջգիւղութեան միջոցներովը զբաղին։ առանց որոյ Տարօն մեծապէս պիտի մնասուի և այս անգամ կորուստը մեծ և անդարմանելի է։

Զրոյց կը պարտի հասարակութեան մէջ թէ վեհ. Սուլթանը Օրթոքիւղ Աւետարանի խաչիկ էֆ. ի տունը Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր նուիրեր է։ Երեկ իրիկուն մենք Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հետ տեսակցելով այս մասին տեղեկութիւն խնդրեցինք իրմէ, սակայն նորին Սրբազնութիւնը պատասխանեց թէ այս մասին ու է տեղեկութիւն մը չունի ինքը։

Եւ սակայն կը մտնենք որ հասարակութեան մէջ պտտած այս զրոյցը իրականութիւն մը լինի, որուն համար թէ նորին Սրբազնութիւնը և թէ ազգն ամբողջ շնորհապարտ կը լինին առ վեհ. Սուլթանն։

Ազգային վարչութեան խառն ժողովը Գեր. Օրմանեանի Կարինէն մեկնելուն առթիւ Երզնկայի Առաջնորդ Գեր. Տ. Հմայեակ Ս. Եպիսկոպոսը Կարնոյ Պատրիարքական փոխանորդ անուաներ է։ Կարնոյ ազգային գործերը տնօրինելու և միւս կողմէ Երզնկայի վիճակը կառավարելու համար։

Նորին սրբազնութիւնը երեկ առաւօտ Ազգային Պատրիարքարան հրաւիրուելով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հետ տեսակցեցաւ և Ազգային վարչութեան սոյն որոշումը ընդունած ըլլալը յայտնեց։

Գեր. Հմայեակ Սրբազան յառաջիկայ շաբթուա մայրաքաղաքէն պիտի մեկնի Կարին երթալու համար։

Նոյնպէս խառն ժողովը ժամանակէ մը ի վեր մայրաքաղաք թափառող առաջնորդաց վերադարձը խնդրելու համար, Ս. Պատրիարք Հօր, Կրօնական և Քաղաքական ժողովոյ կնիքներով թագրելի մ'ընել որոշեր է առ Բ. Դուռն։

Մենք այս որոշումները գիտնալով

հաշտելով չէինք ուզած հրաժարուել երեկ. սակայն նկատելով որ վարչութեան անդամք ժողովին որոշումները գաղտնի պահելու չեն հակամարտիւ և ոչ ազգային թերթի մը հաղորդելու չեն խղճեր, պարտաւորեցանք այսօր հրատարակել։

Վանայ Առաջնորդ Ամեն. Խորհման որբազանի կողմանէ Ազգային Պատրիարքարան հասած գիր մը կը ծանուցանէ թէ Ն. Սրբազնութիւնը զանազան անձանց մասնաւորապէս մեր ազգայիններու կողմանէ ի գործ դրուած մեքենայութեանց չկրնալով հանդուրժել, Վանայ առաջնորդական պաշտօնէն հրաժարական տուլու հարկադրեր է։

Չարսանճախէն Ազգային Պատրիարքարան հասած գիր մ'ալ կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն գաւառական ընդհանուր ժողովը առաջնորդական ընտրութիւն կատարելու համար յատուկ նիստ ըրեր և տեղւոյն առաջնորդական տեղապահ Հանգստեան Գեր. Տիմօթէոս վարդապետը քուէից բացորձակ առաւելութեամբ առաջնորդ ընտրեր է, և ընտրութեան տեղեկագիրը Ազգային Պատրիարքարան ղրկելով նոյնին վաւերացումը խնդրեր է։

Մի և նոյն գիրը կը ծանուցանէ նաև թէ երկու տուն բողոքական ազգայինք Գեր. Տիմօթէոս վարդապետի ջանից չընորհիւ հայկական եկեղեցւոյ պիտի վերադարձան են։

ՆԵՐՓԻՆ

Զորքը շարժելի որ Նախարարաց ժողովը ծխախոտի ըէժիի ծրագրին 13րդ յօդուածին վրայ վիճաբանելով, համաձայնութեամբ զայն բարեփոխել և մաղպաթան ստորագրեր է վեհ. Սուլթանին ներկայացնելու համար։ Օսմ. պաշտօնի վերաբերուել Պ. Տըվո այս մասին շատ աշխատել է։

— Վարնայի չոգենաւով մայրաքաղաքը եկաւ թէհրանի աւտորիական դեռ պաշտօնէք պարոնը իւր ընտանեօք և Դեսպանատնի մօտէն պաշտօնական պատուիրակ տրքթէօր վիւլքովիչ Բօցէք պարոնը 13 աւուր շափ մայրաքաղաք պիտի մնայ և ապրիլ 26ին թէհրան պիտի մեկնի։ Իսկ տրքթէօր վիւլքովիչ երկու երեք օրէն Սօֆիա պիտի վերադառնայ։

— Շարթըր դուքըռ առջի իրիկուն Պելճիգայի դեսպանատնը ճաշեց։

— Մայրաքաղաքի աւտորիական դեռ պաշտօնի պարոնը թօրիւս չոգենաւով Պէօյիւքէթէ երթալով, Ալիօնի ծովեղերեայ ամարանոցը պարտեցաւ և տասը տարուան համար վարձու բանեց, ամառը հոն բնակելու համար։ Սմառնային դեռ պաշտօն կա հարաւին յառաջէն վիւլքովիչ բերել պիտի տրուի։

— Բերայի քիւլպը որ Հօթէլ Բուայալ կը գտնուի, իւր անդամներէն 3000 ոսկիի փոխառութիւն մ'ըրեր է, Բերա մեծ փողոցը Արախամ փաշայի նոր շինած շէնքերէն մին վարձելու համար։ 1800 ոսկին անմիջապէս հանգանակուեր

է, մնացեալն ալ 26 ժամէն պիտի հաւաքուի։

— Պօլսի մէջ տարափոխիկ հիւանդութիւն մը չը գտնուիլը ստուգուած ըլլալով, Առողջապահական վարչութիւնը տօքթօր Տիւքան ետ կանչեր է։

— Ֆրէսինէ ընկերութեան Ազի շոգենաւին ընկղմած ըլլալը գրած էին լրագրիւր։ Հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ սոյն շոգենաւը մայրաքաղաքէն և Տարտանէլէն ղրկուած նաւերուն միջոցաւ ծովէն հանուելով, Փաշա-Լիմանի բերուեր է անկէ ալ մայրաքաղաք բերելու համար։ Շոգենաւին կրած մնացորդայն մեծ չէ եղեր։

Մի և նոյն ընկերութեան ուրիշ շոգենաւ մ'ալ թօրիւս անուն Դանուրի մէջ հելլէն նաւու մը զտնուելով, 500 ոսկիի մնաց կրեր է։ Իսկ հելլէնական նաւը 1000 ոսկիի։

— Ներքին գործոց նախարար Էթհէմ փաշայի նախագահութեամբ յանձնախումբ մը կազմուած է կայսերական թանգարանի հնութիւններ հաւաքելու նպատակաւ դրամ հանգանակելու համար։ Սոյն յանձնախումբի անդամ են թանգարանի վերաբերուել Համաի պէյ և Հեռագրատան քարտուղար Կիւանի էֆէնտի։ Յանձնախումբը մինչև ցորդ 700 ոսկիէն աւելի հաւաքեր է։ Օսմ. պաշտօն 50 ոսկի և երկաթուղւոյ ընկերութիւնը նոյնքան գումար մը տուեր է։

— Երուսաղէմէն հասած մասնաւոր տեղեկութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ս. Յարութեան տաճարի խնդրոյ մ'առթիւ Յունաց և Լատինաց մէջ վեհ ծագելով, Գաղղիոյ և Ռուսիոյ հիւպատոսք իրարու դէմ ելեր են։ Մայրաքաղաքի աւաւական և գաղղիական դեսպանք այս խնդրոյն համար առանձին բողոքներ ըրեր են առ Բ. Դուռն։ Ռուսիոյ դեսպանը Յունաց իսկ Գաղղիոյ դեսպանը Լատինաց խնդրը կը պաշտպանէ։

— Առջի գիշեր պահնորդ մը Ղալաթիա Յունաց Խրիսթոս եկեղեցւոյ փողոցէն անցած ատեն յիսուն տարեկան մարդու մը դիակը տեսեր է գետնին վրայ տարածեալ, որոյ իտալացի մ'ըլլալը ի վերջոյ ճանչցուեր է։ Խեղճը տարածանալով մը սպաննուեր է։ Կուրծքին վրայ խոր վէրք մը բացուեր է։ Երանին է որ անմիջապէս մեռեր է։ Սպանելոյն դիակը սեւ լաթերով ծածկուած Ս. Պիտրոս եկեղեցին դրուեր է։ Իտալիոյ հիւպատոսարանի իմանալով ընկերութեան ձեռնարկեր է, Կրօնի թէ խեղճը Թագօմի պարտիզին դրամընկալ մ'է եղեր։ Ունեցած բոլոր գրամը վրան կը կրէ եղեր։

— Բանի մը չարագործներ առջի իրիկուն Պ. Ալլահվէրտիի կառավարան սպաննելու փորձ մը փորձեր սակայն չեն յաջողեր։ Կառավարան այստալով, անմիջապէս օգնութեան հասեր են։ չարագործք մկեր են փախչիլ, սակայն ստիկանք կրակ ընելով, չարագործներէն միոյն սոքը վիրաւորուեր և բանուեր է։

— Շարթըր դուքըռ որոի համար Պրուսոս դնաց երեկ։

— Ս. Փէթրոպօլիի լրագրիւր կը գը։

րեն թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը օտար երկիր գոցող ուսուց անցագրին տուրքերը մէկ միլիոն 500 հազար ռուպլի աւելցնել օրոշեր է: Հետեւեալ 10 ռուպլի տեղ այսուհետեւ 160 ռուպլի պիտի վճարէ ամեն օր, ի բաց առեալ անոնք որք Երուսաղէմ ուխտի կերթան:

— Ասկից առաջ հրատարակած էինք թէ՝ Պրանսայի համալսարանը ըմբիշ և մարմնամարզ Պ. Տուպլիէ մտադիր է ըմբշամարտի հրաւիրել հելլենական Հերակլէս կոչուած Պ. Անթոնիօ Բանաի:

Երէկուան Էքսփրէսի մէջ Պ. Տուպլիէ նամակ մը հրատարակելով, հրաւիր կը կարդայ Պ. Բանաի որ յառաջիկայ կիւրակէ Գոնգորալայի թատրոնը կամ թէքէ պոչի թաղապետութեան թատրոնի օրահը ըմբշամարտին, նախ ուժի զօրութեամբ և ապա մարմին աւամարմին ֆլորանական ըմբշամարտութեամբ: պայմանաւ որ եթէ 20 վայրկեանի մէջ զԲանաի չի յաղթէ, ինքն՝ Տուպլիէ յաղթուած համարուի ի տես հանդիսականաց և 500 ֆրանք հատուցանէ, զոր գրաւ պիտի դնէ առաջուց թատրոնի տնօրէնին մօտ:

Պ. Տուպլիէ վեհանախութեամբ կը խօստովանի 1881 մայիս 26-ին մեր հերոս ըմբիշ Սիմոնէն յաղթուելը, որպէս թէ իրենց պայմանն ֆրանսական ըմբշամարտութիւն ըլլալով ըմբիշ Սիմոն տալթուրքա ըմբշամարտած ըլլալուն համար: Ինչ որ է հերոս Սիմոնի ինչ ըլլալը Տուպլիէ լու գիտէ: Այժմ ահա առիդ առաջանցը

հելլենական Հերակլէսի իւր առաջադրական քաջագործութիւններն ի հանդէս տեսնելու օրք Յունաց պատմութեանց յառաջ են:

Պ. Բանաի կամ կը չափուի Պ. Տուպլիէի հետ և կամ իւր առաջադրանքը ապարկին մէջ լեցնելով առաջադրանքը հայրենիքը կերթայ իւր գիւրեհական պաշտօններուն գիրկը հանգչելու օրպէս զի առաջադէտ հիմնան իւրեանց ուժի չափաւորութիւն վրայ:

— Վեհ. Սուլթանը հրամայեր է որ Տոգկատանի մէջ գանուղ բոլոր օճրագործ յայները ձերբակալուելով, Յունաստան ղրկուին: Արտաքին գործոց պաշտօնեայն օոյն իրաւէն հելլենական դեռ պանտան հաղորդեր է. և հիմա բոլոր օճրագործ յայները կը փնտաւին:

— Նախարարաց Ժողովը չորեքշաբթի օր օրոշեր է որ կառավարութեան պաշտօնէից ամսականները կանոնաւորապէս վճարելու համար Այտընի կուսակալութեան հասոյթը ուղղակի գանձուց պաշտօնատունը հաւաքուի և ըստ այնմ պաշտօնէից ամսականները վճարուին:

ՀԱՅԳՈՅՆ ԼՐԱԳԻՐԸ

Աշխարհի վրայ հնադոյն լրագիրն է Քինկ Բաու, կամ «Մայրաքաղաքի թերթ» որ կը հրատարակուի Բէքիւնի մէջ: Այս լրագիրն առաջին անգամ սկսաւ հրատարակուիլ յամի Տեաւն 941-ին, բայց մինչեւ 1351 կը հրատարակուէր Երեւան երբեմն: Երբեք թուականէն մինչև անց-

եալ տարւոյ յաւիտ և կը հրատարակուէր շաբաթն անգամ մը, և յաւիտ և էն ի վեր Զինաց կայսեր հրամանաւ եղաւ հաւանագործայ թերթ, և կը հրատարակուի օրն երեք անգամ, առաւօտուն, միջօրէին և երեկոյին: Առաջին թերթը կելլէ ի լոյս առաւօտուն կանուխ և կը տպուի դեղին թղթի վրայ: Այս թերթը կը կոչուի Հօնկ Բաու (Գործի թերթ), և կը պարունակէ վաճառաց գինները և ամեն տեսակ առեւտրական տեղեկութիւն: Այս թերթէն կը տպուին իբր, 8000 օրինակ: Երկրորդ թերթը կը հրատարակուի միջօրէին, և կը ապուի նոյն պէս դեղին թղթի վրայ, և կը պարունակէ պաշտօնական ծանուցումներ և տեղեկութիւններ և ընդհանուր լուրեր: Երրորդ թերթը կելլէ ի լոյս երեկոյին, և կը տպուի կարմիր թղթի վրայ, և կը կոչուի Դիլանի Բաու (Գաւառիկ թերթ): Այս թերթը կը բաղկանայ մեծաւ մասամբ նախորդ թերթերու քաղաածներէն, և բաժանորդները մեծաւ մասամբ են գաւառներու մէջ: Քինկ Բաու լրագիրն երեք թերթերն ևս կը խմբագրուին Հան-Լին կոչուած գիտութեանց ճեմարանին վեց անդամներէն, որ Զինաց կառավարութեան կողմէն կարգուած են և թոշակ կընդունին:

Երբեք թերթերէն կը տպուին օրն ընդ ամենը 13,000 էն մինչև 14,000 օրինակ:

նաց ձեռքը բռնելու համար, սակայն օրիորդը ձեռքը ղենջակին ներքեւ ծածկած էր:

— Թերեւս աղայութիւն մ'է այս, շարունակեց նա: Ետեայն երէկ իրիկունէ ի վեր ես հաստատապէս այսպէս օրոշեցի: Երբ այնպիսի աեղ մը գանուղ մ յորում մարդիկ երբեմն ապրած և տրամութեան կամ խնդուութեան օրեր անցուցած են, փոյթ չէ եթէ անոնք օտարականներ իսկ ըլլան, անոնց կենաց հետքերը խառնելով հոգոյք մը կ'զգամ: Կը սիրեմ զգալ ինչ որ նօքա զգացած են, տեսնել այն տեղերը որ անոնց սիրելի եղած են և ուր անոնց գործունէութեան յիշատակը տակաւին կենդանի մնացած է: Երբ իմ ծնողքս հօս բնակելու եկան, մանուկ էի տակաւին, զարմացմամբ կը նայէի և պատմել կուտայի ուրիշներու թէ հին տանուտեարք ինչպէս ապրած և հաստատուած էին: Անոնց վարած կեանքը վերահաստատուելու կը ջանայի: Գիտէի որ դռնակին տէրը այս պատահանին մօտ նստած կաշխատէր, հօս էր սեղանաւանդ և հօս կը խաղար տղան, թարմ այտերով խառնիչադեղ պատանի մը: Այսպէս երբ իմ տեղեկութիւններս բաւական չէին, երեւակայութիւնն զանոնք կը լրացնէր: Ամբողջ կարասին գրեթէ հետերին տարած էին, սակայն քանի մը կը տօր թուղթ հօս մնացած էին մանաւանդ մաքրաճոցին մէջ: Ամբարանօցին մէջ կը խաղար ընդհանրապէս մանուկը, վասն զի զայն յիշեցնող բոլոր բաները հօս կը գտնէի, փաբրիկ չէնք մը օր գիւղի մը կը նմանէր և ախու մը, փայտէ ձիով մը օրոյ կէտը կ'օտրած էր: և ամեն բան խառն ի խառն գրուած էին: Կրցածիս չափ կանոնաւորեցի զանոնք, իմ սիրելի զբօսանքս այս

Ալպէրթ շնորհակալութիւն յայտնեց, վասն զի այս նիւթին վրայ ծեր Ուէնհօլտի հետ խօսակցութիւնը շարունակելու տրամադիր չէր: Ուէնհօլտ իւր պայտը առանձին ըրաւ, մինչդեռ Ալպէրթ տանը չէնք և պատերը կը քննէր, հասկնալու համար թէ ինչ բան պիտի կարենար անփոփոխ պահել: Այս աշխատութեան վրայ էր, երբ մանկահասակ Պրանսիոյ գիւղէն վերադառնալով պարտիզին մէջէն անցաւ: Եւ տեսնելով որ Ալպէրթ խորհրդածութեանց մէջ ընկղմած է, կանգ առաւ, պահ մը վարանեցաւ թէ արդեօք խօսի անոր հետ, սակայն փորձութիւնը զօրաւոր էր: Եւստի ինքզինքը քաջալերեց առանց կարմրելու, և որոշեց խօսիլ: Բայց ինչպէս սկսէր: Ամենէն դիւրինն էր հարցնել թէ հօրեղբայրն ուր է: Բայց թուով սուս խօսած պիտի ըլլար, վասն զի գիւղէն անցնելու տան ճամբան անոր հանդիպած էր: Եսկէ զատ այնքան դարձուածքներ ընելու ժամանակ չունէր, վասն զի կանուխ տուն դառնալու համար վազելու պարտաւոր էր: Պրանսիոյ գրեթէ ամբողջ էր դեռ, վասն զի քսան և մէկ տարեկան էր, և տասնևեօթը տարեկանէն ի վեր հայրական տունը ինքը կառավարած էր: Անոր վրայ տեսնուած գրաւիչ բանը գեղեցկութիւնը չէր, այլ երիտաւարութեան թարմութիւնը, համարձակութիւնը, բարուց տղունութիւնը և պարզութիւնը: Անոր ինքնացող աչքերը կապուտակադոյն էին: Բերանը թէև քիչ մը մեծ սակայն ճերմակ ակաւններով կը փայլէր, զորո անոր վերի շրթերէնք երբեմն երբեմն երեւան կը բերէր: Քիթը մաքուիւ էր: մոզերը խիտ և երկու հիւսքի բաժնուած էին:

ԳԱՂԱՅԻՆ ԲԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԸՍՑ ՕԼԷՆՏՈՐՅԻ

Ա. Մ. Գարապետյան

Սոն ընտիր ոճով քերականութիւնը բաւական ժամանակէ ի վեր սպասած ըլլալով, անոր ժողովրդական փափաքով նաեւ և խնդրանքը համաձայն հարկ համարուեցաւ սրբադրութեամբ կրկին տպագրել:

Կերականութիւնն է Մ. Յ. Փափազեանի կողմէն ծախսուած խաւ վերի յարկ թիւ 15, և Ուղան չարչի Գիլիտ խանի կողմէ թիւ 370 Գրաստուն գաւառական, Ս. Յ. Փափազեանի վաճառատունը: Գին 15 դահեկան:

ՏՈՒԹ. Մ. ԿՐԺԻԿԵԱՆ

Մասնագէտ Ձղային հիւանդութեանց

Պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան որ այս անգամ այլեւալ կողմերէ իւրեն դիմող հիւանդաց դիւրութիւն ըլլալու համար, որոշած է ամեն օր ժամը 9 էն 11 Պօլիս կամարչին դիմայ, Մեծ. Գիւլիսիան եղբարց դեղարանը, Չղային ամեն տեսակ հիւանդութեանց համար իրեն դիմողները ընդունել, և կիրակի օրերը մինչեւ կէս օր, ըստ սովորականի իւր տան մէջ կընդունի, Պէշկիլիաշ Ենիմասալլէ փոստա ճատտէսի թիւ 48:

ԱՊԱՅՈՑՈՑ ԶՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ

Ի ձեւ հարցման և պատասխանայ

Տարագրութիւն Արամեան

Կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով ի գին 5 շրուշ:

ՏԵՐ-ԻՄԱՐԱՅԻՐ

Մ. Յ. ՄԱՆԻԳԵԱՆ

Գրքափաշա խան քիւ 14

Փ Ա Ն Ա Ս Ի

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐԱԾԻՈՅԸ

Կը ծախուի Միսասեան եւ Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիս Կ. Պօլսոյ: Փանասէն իւր օգտակարութեամբ, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպայի, նոյնպէս եւ Թուրքիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է:

Փանասէն գեղացուն եւ գաւառացուն բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն մը համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ եւ դարման հագիւ կը գտնուին: Փանասէն բուժեղէններէ բաղադրեալ լինելով բոլորովին անմիտ է: Փանասէն այրածին ցաւը կ'առնէ ու քիչ առենի մէջ կը բուժէ: Նոյնպէս եւ մարմնոյն կտրուած ու ճմուած տեղերուն ցաւն ու բորբոքը չուտով կ'անցնէ:

Ձղային, յօդային, եւ ոսկրային աստիկ ցաւերը բուժելով առաջապալը կը հանդարտեցնէ: Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պողէ յառաջ եկած դժուարութեանց առաջը կ'առնուի:

Փանասէն ակռայի աստիկ ցաւերը չուտով կը բուժէ: Մարմնոյն կտրուած կամ վիրաւորեալ կողմերն առաւ փանասէ քսելով չուտ կը բժշկուին ու կը գոցուին: Փանասէն կը բժշկէ նաեւ փորհարութիւն, թանջը, հազ, ջերմ, կոկորդի բորբոք եւ ուռեցք, մէջքի ցաւ եւ այլ զանազան ախտեր, որոց, ակռայապատճառը գրեթէ նոյնն են: Այսպէս կը վկայեն շատեր, որք փորձած են: Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտը եւ ճանապարհորդը իրենց մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծակաւ դժուարութեանց առեն գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն եւ ծանր հետեւանաց առաջը կ'առնուին: Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն վրայէն քսելով եւ թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ:

Գործածութեան կերպը հետեւ է: Գլխաւոր վաճառատեղին է, Ղալաթիս Ենի-ճամիլի դրան կից Միսասեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքի գեղադարձաց քով ու գաւառներն ալ կը գտնուին:

— Գործն ճարտարապետ, ըսաւ նա, թէ՛ կը խոստանաք որ չպիտի ծաղրէք զիս, բայց մը պիտի հարցնեմ ձեզի:

— Ինչ կարող եմ չնորհել ձեզ, ըսաւ Ալպէրթ զայն բոլորովին յօգնեալ տեսնելով:

— Ես ալ չեմ գիտեր, ըսաւ նա, սակայն օրովհետեւ դիպուածը զմեզ կը մօտեցնէ, ուստի պիտի ջանամ փորձ մ'ընել:

Օրիորդը աչքերը խնարհելով բոլոր գտնելու կոչ խօսէր: Ալպէրթ անմիջապէս անոր օգնութեան հաւատաւ:

— Արդեօք Գ. Ուէնհօլտի հետ խօսած գործի՞ն կը վերաբերի ձեր ըսելիքը:

Պրանսիի գէմքը զուարթացաւ:

— Ժիշդ այդ է, երբ Ուէնհօլտ հօրեղբայրը կը խօսի, մարդ չկրնար հակնալ թէ լըջօրէն կը խօսի թէ խնդալ կուզէ: Ըսէք ինձի անկեղծաբար, հին տունը պիտի վերանորոգէ՞ք թէ վար պիտի առնուընոր մը շինելու համար:

— Տանուտէրն ալ ճիշդ այն խնդրած է, ըսաւ Ալպէրթ. սակայն չեմ գիտեր օրիորդ թէ փափաքածա պիտի կարենամ ընել:

— Է՛հ ուրեմն, կողաչեմ զձեզ, ազդակեց աղջիկը, եթէ նորօգութեան կամ ի հիմանէ քանդելու մէջ ընտրութիւն պիտի ընէք, վերջինը որոշեցէք: Հին տունը իւր ծառայութիւնն ունի թէ ուրախութեան և թէ տրամութեան մէջ: Եթէ արդի տանուտէրը զանկաւ նոյնութեամբ գործածել չուզեր, թող ուրիշ մը շինել տալ ուղածին պէս և տօնկա անհետ ըլլայ:

— Իրաւունք ունիք, ըսաւ Ալպէրթ:

— Անշուշտ իրաւունք ունիմ. ըսաւ Պրանսին, և եթէ կարելի էր միտքս կատարելապէս բացատրել, պիտի համոզուէիք անպատճառ: Ինձի համար չեմ խօսիր, թէ և այդ գետինը քանի մը տարի ժամօղջ հօրս կը վերաբերէր, և մեք այս գիւղին վերջին բնակիչն էինք: Հոն երջանիկ չէի եւ, ասիկա ճիշդ է. և դօ՛հ եղայ մինչև իսկ երբ իմ խնամակալս զայն ծախեց, թէ և իմ միակ ապաստանարանս կօրանցուցի: Բայց այդ տեղին վրայ սէր մ'ունիմ, կամ հօն գտնուած յիշատակներուն վրայ: Հօն իբր օտար յարկի մը ներքեւ կապրէի, ուր մարդ իրաւունք չունենար բան մը խառնելու կամ բանի մը դաշխուլ: Հիմա ալ չեմ ուզեր որ ուրիշներն ընեն: Ետտ ցաւալի է որ վայրենի ձեռք մը անցելոյն բոլոր հետքերը քանդէ կործանէ: Զձեզ կը ձանձրացնեմ արդեօք պարօն, իմ շատախօսութեամբս:

— Ընդհակառակն, պատասխանեց Ալպէրթ լսելը ձայնով մը. ձեր վատհօլութեան համար շատ չնորհակալ եմ, ձեր զգացմանց բոլորովին համաձայն եմ և ձեր խօսքերը կը պարտաւորեն զիս օրօշում տալու:

Պրանսին իւր կողմէն մեծ աչաւներով անոր կը նայէր, կուզէր ձեռքն անոր երկնցնել, սակայն չը համարձակեցաւ, և անմիջապէս ղենջակին մէջ ծածկեց: Յետոյ ետին դարձաւ իբր մեկնելու համար, սակայն յանկարծ օթափելով և բոլորովին շառագունեալ բռնապարօսիկ ծիծաղով մը իւր յօգնուընոր ծածկելու համար հետևեալ բռնեքը ըսաւ:

— Ձեզի խնդիր մ'եմ ունիմ ընելու, պարօն:

— Խօսեցէք օրիորդ: Ըսաւ Ալպէրթ, և յառաջ գը՛